

# G Ł O S

*Jaśnie Wielmożnego Jmci Pana*

MICHAŁA ODROWĄŻA

S T R A S Z A

PODSĘDKA ZIEMSK: RADOMSK:

POSŁA W WODZTWA RADOMSKIEGO

Y

SĘDZIEGO SEYMOWEGO

*Na Sessyi Seymowej Dnia 27. Maja Roku 1790,*

MIANY.



=====  
NAYIASNIEYSZY KROLU PANIE MOY MIŁOSCIWY!  
PRZESWIETNE SKONFEDEROWANE RZPIITEY STANY!

**T**AK sędzę, i sędzić inaczey nie mogę, tylko że ka-  
żdy tę nader ważną Seymu terazniejszego Epokę,  
z swym pospołu Imieniem, Wiekom następnym podaia-  
cy, oglądać się musi, i powinien: co też o niniejszych  
czynach, sędzić będzie bezstronna Potomność? Koley  
ta niedarowanym sposobem, przyiść musi. Naganiamy  
omył.

A



XVIII. 2. 287

omyłki Przodków, naganiać będzie Potomność nasze; poprawiamy, a czasem psuiemy roboty ich, poprawiać, albo i psuć będą nasze. Przodkowie podobnoby snadno, z swoich dzieł usprawiedliwić się przed nami mogli. My jeżeli przed Potomnością usprawiedliwić się chcemy, inney na to nie mamy drogi, tylko uprzędzić to, co możeby zepsuł Sejm drugi; naprawić, co zburzył zapał, przesąd, i własna miłość; w tym bowiem nam już przymawiać zaczyna ieszcze żyjący Naród, tym obawiam się, aby nas nienaznaczyła historia, u tych, co po nas będą.

W pośród takiego zapału, i przesądu, wiadomo Nayaśniejszym STANOM, iak decydując materyą Biskupstwa Krakowskiego, iednym nader szybkim Prawodawczego pióra pociągnięciem, decydowaliśmy i materyą Xięstwa Siewierskiego, a Xięstwa udzielnego, a do Rzeplitey nie-należącego, bez obserwacyi! czy nie zachodzi gwałt Prawa natury, Prawa Kraiowego, owszem samegoż Aktu Konfederacyi, a w ostatku gwałt Prawa Narodów.

Y dla tego mówię o tymże Xięstwie, którego że Biskup Krakowski, iest dziedzicznym, i udzielnym Panem, a naruszać go w tym czasie, iest czynić gwałt wszystkim Prawom. Bo nayprzód to Xięstwo nie iest Rzeplitey nadane, a iakoż to brać? co nie iest Rzeplitey własnością.

To Xięstwo, za sześć tysięcy Grzywien Monety Czeskiej, u Xiążąt Cieszyńskich, przez Zbigniewa Oleśnickiego Biskupa Krakowskiego w R. 1443. dla Biskupów Krakowskich, za granicą kupione, i więcey trzech Wieków, w swoiey udzielności, i oddzielności przez Biskupów Krakowskich, nienaruszenie posiadane było; Donacyą tegoż Xięstwa czyniąc, Wacław Xiąże Cieszyński wy-  
raza:

raza: że cum Feudatariis, Vasallariis, Potestate gladii, Judiciis, cum supremo Dominio, cum Jure ducali, wzmiankuie w tey donacyi okolicę granic, wyrzyna ścian znaki, iakie oddzielaią Śląsk, i iakie oddzielaią Polskę.

Y w tymże Roku 1443. i tego dnia w Cieszynie, Bolesław Xiąże Cieszyński, rodzony Brat Wacława Przedawcy Siewierza i Obywatele Miasta Bielska, zapisali temuż Oleśnickiemu Ewikcyą, zapewnili spokojność kupna, Rezygnacyi, Possessyi, ręczyli za pewność przedaży, a w przypadku iakieykolwiek napaści, albo wątpliwości prawnego kupienia, podpisali się, iż w odpowiedzi będą, a nawet i Xiężna Ofka, Matka Wacława przedaż Syna zupełnie zatwierdziła.

Ze iest udzielne, i oddzielne Xięstwo, to dowodzę ieszcze gruntowniej, że Obywatele tego Xięstwa do Jurzydykcyi naszego Kraiu nie należeli, i nie należą; a ile razy bywały kwestye o granice Dóbr w Xięstwie będących, z Dobrami Korony, lub Śląska, to utartą drogą rozsądzenia się, w zachodzących sporach, przychodziły Strony, przez wyznaczone Kommissye do zaspokoienia, i te w sprawach o Granice, między Polską, a Xięstwem, odprawiały się za Reskryptami Królów Polskich, z strony Polski, podobnież za Reskryptami Biskupów Krakowskich z strony Xięstwa, iako to doświadczano, za Xiążęcia Radziwiłła, Tylickiego, Szyszkowskiego, Trzebieckiego, Małachowskiego, Biskupów Krakowskich, a postępniej idąc, czego iest świeża pamięć w iednym i drugim razie, gdy w sporach o Granice, między Hrabiami na Śląsku, Henkielem, i Gaszynem, z drugiej strony między Dziedzicami Dóbr Xięstwa Siewierskiego, wyznaczył żyjący ie-

szcze Xiążę Biskup Sołtyk , Kommissarzów , niegdy JW. Sołtyka Woiewodę Łęczyckiego , i JW. Michałowskiego dzisiejszego Podkomorzego i Posła Wwództwa Krakowskiego , a przeciwnie , Śląkie Gubernium , wyznaczyło innych . W podobnychże względem Granic wątpliwościach , i zatargach , między Dobrami Siewierskiego Xięstwa , a Dobrami Krakowskiego Woiewództwa , w Roku 1785. wyznaczyłeś Wasza KROLEWSKA Mość , z iedney strony , a Xiążę Jmć Prymas Biskupstwa Krakowskiego mocą Stolicy Apostolskiej postanowiony Administrator , z drugiej strony oznaczył Kommissarzów , między któremi Kommissarzami , iako to JWW. Michałowskim Podkomorzym , Romiszowskim Posłami Woiewództwa Krakowskiego i innemi , i ia będąc Kommissarzem , tey prawdy , tey pewności , i nawet ukończonego rozgraniczenia , oddaie świadectwo .

Daley mówiąc o udzielnosci tego Xięstwa , a od samych początków obięcia onego , Biskupi Krakowscy , iako udzielni , Szlachtę w nim kreowali , Urzędy rozdawali , stanowili Sądowych Officyalistów , ci mieli *jus gladii* , z ich ramienia i wziętey od nich mocy , mieli *jus cudendæ monetæ* , iak udzielni Xiążęta . Andrzej Lipski , bił pod swoim Imieniem Monetę , a Załuski tego wieku Czerwonę Złote , wydawali Uniwersały , na swe Deputackie Seymiki , obiera Szlachta dwóch Deputatów , Xiążę Biskup przydawał iednego , Kapituła drugiego , a tak ma swój Trybunał , któremu przyduie Kanclerz Xiążęcy , lub kto inny od Xcia wyznaczony ; Sądzi się to Xstwo Prawem Śląskim , nieużywaiąc naszego ; a Trybunał sądzi sprawę *in ultima Instantia* , *Jure supremi Imperii & pleni* , *Territorialis Jurisdictionis* .

Postępniey tłumacząc się mówię: To Xstwo nigdy Czeskiego Kraiu częstką bydź nieprzestaiące, z pod opieki Królów Czeskich nie wyszłe, rozrządzeniu Rzeplitey nieoddane, i nigdy członkiem Kraiu, a obiektem Rządu Polskiego niebędące, a iakoż można nim zarządzać, mimo głos Prawa Narodów?

Bo odłożywszy parcjalność, powiedzmy prawdę, a zapytamy się tym sposobem, którym pytamy tego, kto chce naszą przywłaszczyć własność: iakie ma na to Prawo? wiemy, że go niezagarnęła prawem Oręża, ani prawem kupna, ani prawem opieki, bo tey ani Xiążęta Cieszyńscy Biskupom, ani Biskupi Polszcze ustąpić nie mieli prawa, ani prawem Preskrypcyi, w nominacyach od Nayaśnieyszych Królów Polskich, przez trzy wieki kontynuowanych, bo tu preskrypcyi niemasz, i nominowany Biskup Krakowski zaraz stawał się Xciem Siewierskim, z mocy sobie służącego Prawa, a nie z łaski Nayaśnieyszych Królów, tak iako Prymas każdy Nominacyą wprawdzie brał na Arcy-Biskupstwo, ale nie na tytuł *Legati Nati*; tamto miał od Królów, a to mu służy z Rzymu.

Nie to tedy zdaie się, iżby Xięstwo Siewierskie należało do Rzplitey, ale to, że samo obronić się nie może, ani Opiekun\* przy sobie nie ma, a ieszcze w tak nieszczęśliwym czasie, los iego, z losem innych Biskupstw decydowanym został, kiedy głos własnego Dziedzica bronić go nie mógł, kiedy po udzielnym Panu swym osierociało. Lecz Nayaśn: STANY, któż sierotę niszczy dla tego, że iest sierota? i kiedy własnego obrońcy nie ma: rozumiemyż, że własne przekonanie, bronić go nie powinno?

Wzglę-

Względem tego Xstwa nie można decydować więcej, iak względem innych Possessyi, które kto ma za granicą. Są w Polsce Klasztory, które nie dawno swe miały Fundusze, na Winnicach Węgierskich. Byłoby wolno posunąć tam władzę naszą? podatki z nich układać, lub iakie rozrządzenia czynić? wszakże bynajmniey. A cóż więc innego ma Biskupstwo Krakowskie, mając to Xięstwo, jeżeli nie owę Winnicę Nabota, nad którą, boję się, aby Rzplita nie chciała być Jezabelą, to jest widokiem kary Boskiej, a wskazaniem patrzących się, i mówiących Narodów: *Hacce ne est illa Jesabel?* bo którego Kościoła Dóbr, cudem Pan Bóg za Bolesława bronił, za tego pokrzywdzenie, trzeba się bać, aby nie karał.

Ja bodaybym był fałszywym wieszczkiem w tym, co powiem, iżby to Xstwo, z zasad swoich wyruszone, wielkich kiedykolwiek zamieszkań nie stało się przyczyną. Nie zawsze mieć będziemy Biskupów Patriotów, będzie nie ieden patrzył na Naród iako na skrzywdziciela swego, będzie wyglądał odmian w Kraiu, i praktyk, których się łatwo chwyci, uda się pod Protekcyą obcą, bo ma do tego drogę, aż oto, iako od Starostwa Spiskiego, zaczął się rozbiór Kraiu, tak za Xięstwem Siewierskim pójść może oderwanie iakiey Prowincyi.

Moje więc względem tego Xięstwa Nayiaśnieysze STANY, otwieram zdanie, aby poprawić, czyli obiaśnić tę Konstytucyą, zostawić Biskupstwu Krakowskiemu Xięstwo Siewierskie, iako jego własność, której bez naruszenia sprawiedliwości wziąć mu nie można; niech to Biskupstwo sławne, i Narodowi wielce pożyteczne, zawsze będzie sławnym, i pożytecznym. Ntechay nietraci  
lu.

lustru swęgo wtenczas, gdy go Rzplita nabierać poczyna. Bogday nieprzyjaciele tey Korony, przy iey blasku, lustr swóy tracili, a nie iey Xiążęta. A mówiąc to, mówię i o tym, że poprawić nie iest uymą powagi STANOW, a utwierdzać się w omyłce, iest sprawiedliwość zawodzić; a w tey uwadze trzymam się z zdaniem, *de mutatione hominis* napisanym: *Sicut in vita, nunquam errare, felicitis est, ita errorem quam primum emendare, sapientis est.*

Wszak bywały Rzplitey liczne, nagłe, i silne potrzeby w czasie wojen wielkich, nigdy iednak do Podatku, to Xięstwo naciśnione nie było, sama tylko gorliwość pomagafa Biskupów, a nie musifa żadna Narodu u-stawa, były gwałtowne teraz Seymy, na które żalemy się, a do tego gwałtu żaden z tych nie dopomagał.

Wystawiam Wam STANY Nayiaśnieysze, Przykład gorliwych o dobro Religii, dobro Narodu Biskupów Krakowskich, z których w czasie gwałtowney Rzplitey potrzeby, Małachowski Biskup Krakowski, podczas Expedycyi Wiedeńskiej, nietylko, że Usarską Chorągiew, i Regiment Dragonii, swym wystawione kosztem, z Królem Janem posłał, ale też swoim nakładem oddzielnie zaciągnąwszy Ludzi, w Krakowie tych na *Præsidium* chował, a podczas Bez-królewia, w Roku 1696. uzbroił 500. Mężów, na obronę tegoż Miasta.

A przypomnieć Wam STANY Nayiaśnieysze, ostatnio zmarłego Xcia Biskupa Sołtyka, dla miłości Religii, i wolności, do Moskwy z tey Stolicy uwiezionego, i pięcioletniego więźnia, mam za czuły obowiązek.

Teraz zaś, gdy STANY Nayiaśnieysze, raczyliście proźbę swoją nieść do Majestatu, za JW. Jmć Xiędzem

Tur-

Turskim Biskupem Łuckim, o Nominacyą na Biskupstwo Krakowskie, czyniąc to iedno głośnie, zachęceni powodem iego zasług w Oyczyźnie, a z tych przeniesienia go na wyższą dostojność, który gorliwym o dobro Religii, o dobro Narodu, w Seymach naygwałtowniejszych, widzieć i poznawać się dawał, a tak, gdy to postrzeżenie, uniosło Was STANY Nayiaśniejsze do dania mu tego zaświadczenia, tey pomocy, do wyniesienia go na Biskupstwo Krakowskie, raczycie więc tym zupełniej dowieść, że gorliwość z cnotą połączona, ma swoje nagrody.

Zostawmy to, tego przyszłego Biskupa Krakowskiego gorliwości, cnocie i miłości Oyczyzny swojej, że Xięstwo Siewierskie, które iest oddzielne, zainkorporować dopuści, skłoniwszy do tego swoich Wasalów, bo i tych o tey chęci, mamy już ogłoszonych, a tak wcielone Xięstwo do naszej Rzplitey chętnie i dobrowolnie, mieć będzie tego Seymu pamięć, że nie gwałt, ale dobra wola, dobra chęć Xiążęcia to sprawiła, czego kilku Wiekami, poprzedniey niedopełnili Xiążęta,

